

M A T E R I A Ł Y

Grzegorz Mazur

Działalność Oddziału Archiwalnego NKWD na Litwie 1940–1941

W strukturze organizacyjnej NKWD istniał Oddział Archiwalny. Nie zajmował się on archiwami własnej instytucji, do tego celu powołany był bowiem AChO — Archiwalno-Chożajstwiennyj Otdiel (Oddział Archiwalno-Gospodarczy). Dla potrzeb pionów operacyjnych NKWD Oddział Archiwalny przeprowadzał swoiście pojmowaną kwerendę archiwalną: wyszukiwał w przejętych archiwach innych państw informacje o ludziach, którymi one się interesowały. W tym okresie na Litwie — od momentu przyłączenia jej do ZSRR latem 1940 r. do zajęcia jej przez Niemców w czerwcu 1941 r. — dotyczyło to głównie osób związanych z przedwojennym aparatem państwowym polskim i litewskim oraz członków polskich i litewskich partii politycznych. Z treści prezentowanych dokumentów jasno wynika, że właśnie nimi szczególnie interesowało się NKWD. Praca Oddziału Archiwalnego NKWD w poważnym stopniu wpływała na losy ludzi, którzy mieli nieszczęście znaleźć się w orbicie zainteresowania tej instytucji. Należy przy tym zwrócić uwagę na idące w tysiące liczby rzekomych współpracowników wywiadu polskiego i niemieckiego, członków partii politycznych itd., świadczące o obsesyjnej wręcz szpiegomanii pracowników NKWD. Jest to dodatkowy dowód potwierdzający masowość terroru prowadzonego przez tę instytucję, obciążającą wiele niewinnych osób zmyślonymi i absurdalnymi zarzutami.

Nic nie wiemy o innych zadaniach oddziałów archiwalnych; można przypuszczać, że istniały one na szczeblu NKWD innych republik, krajów i obwodów, od początku należących do ZSRR, podporządkowane Głównemu Zarządowi Archiwalnemu NKWD ZSRR.

Autor tych dokumentów, szef Oddziału Archiwalnego kpt. Nornow, jest postacią zupełnie nie znaną historykom. Nic nie wiadomo też o adresatach raportów: szefie Głównego Zarządu Archiwów NKWD ZSRR mjr. Nikitińskim i zastępcy szefa NKWD Litwy kpt. Doncowie. Więcej wiadomo już o innym z adresatów Gużjavicziusie, który w okresie 1940–1941 stał na czele litewskiego NKWD, następnie w czasie wojny już w stopniu komisarza (generała) bezpieczeństwa państwowego był szefem Grupy Operacyjnej litewskiego NKGB, działającej w Moskwie. Zmarł na Litwie w latach siedemdziesiątych. Jest on odpowiedzialny za śmierć tysięcy Polaków i Litwinów deportowanych w głąb ZSRR¹.

¹ Pisałem o tym w: *Operacja „Sejm”*, „Zeszyty Historyczne” (Paryż) 1993, z. 104, s. 153.

Wszystkie prezentowane tu dokumenty przechowywane są w Centralnym Archiwum Państwowym Republiki Litewskiej (CAP RL). Ich oryginały, w formie maszynopisu, spisane są w języku rosyjskim. Tłumaczenia dokumentów dokonała mgr Jadwiga Sokołowska.

Nr 1.

1940, październik, 11 — *Raport naczelnika Oddziału Archiwalnego NKWD Litewskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej (LSRR) kpt. Nornowa do Głównego Zarządu Archiwalnego NKWD ZSRR o przejęciu i wykorzystywaniu dla potrzeb operacyjnych przejętych archiwaliów litewskich i polskich.*

Ścisłe tajne

Do naczelnika Głównego Zarządu Archiwalnego NKWD ZSRR

Majora Bezpieczeństwa Państwowego tow. Nikitińskiego

Raport pisemny.

W okresie od 15 sierpnia do 9 października 1940 r. w toku pracy Oddziału Archiwalnego NKWD LSRR do Centralnego Państwowego Archiwum w Kownie zostały przyjęte materiały następujących likwidowanych instytucji, przedsiębiorstw, partii politycznych i organizacji:

- 1) Departamentu tajnej policji od 1919 do 1939 r.
- 2) Ministerstwa spraw zagranicznych od 1939 do 1940 r. (17000 jednostek archiwalnych, w tym 15000 ogólnych i 1500 tajnych).
- 3) Ministerstwa spraw wewnętrznych od 1931 do 1939 r. (6500 jednostek archiwalnych).
- 4) Ministerstwa wojny od 1919 do 1940 r. (33500 jednostek archiwalnych, w tym: 2500 tajnych i 31000 — ogólnych).
- 4a) Rady Ministrów.
- 5) Kłajpedzkiej gubernatury (413 wiązek akt).
- 6) Partii szaulisów od 1919 do 1940 r. (4039 akt)².
- 7) Partii tautininków (30 wiązek).
- 8) Centrum katolickiego i jego organu „Nasza Gazeta” (40 wiązek).
- 9) Faszystowskiej organizacji „Żelazny Wilk” (10 wiązek).
10. Partii syjonistów i innych żydowskich organizacji politycznych.
- 11) Towarzystwa właścicieli domów (11 wiązek).
- 12) Sportowej organizacji skautów (100 wiązek).

Wileńskie Archiwum Państwowe w obecnym czasie zakończyło właściwie komasowanie materiałów likwidowanych w Wilnie instytucji.

Na prowincji praca po linii Oddziału Archiwalnego NKWD LSRR związana ze zbieraniem materiałów likwidowanych instytucji dopiero co zaczęła się. Do naczelników powiatowych zarządów NKWD zostały rozesłane pisma okólne z podpisem komisarza ludowego, żeby w powiatach szybko zabezpieczyli i opieczętowali materiały likwidowanych instytucji, przedsiębiorstw, kontrrewolucyjnych organizacji, kościelnych zakładów, parafii, klasztorów, nacjonalizowanych przedsiębiorstw itd.

Sprawozdania o opieczętowaniu materiałów z prowincji teraz zaczynają napływać do Oddziału Archiwalnego NKWD LSRR.

² Szaulisi, tautininki, atejteninki, pleczkajinki — członkowie litewskich partii politycznych, woldemarasowcy — zwolennicy prezydenta Litwy Augustinasa Voldemarasa. O partiach tych zob. zwłaszcza: J. Ochmański, *Historia Litwy*, Wrocław 1982, oraz liczne prace P. Łossowskiego.

W ostatnim czasie współpracownicy Archiwalnego Oddziału przeprowadzili prace badawcze związane z likwidowanymi ministerstwami i innymi wielkimi instytucjami (ministerstwo oświaty, ministerstwo rolnictwa, kontroli państwowej, towarzystwa akcyjnego oświetlenia elektrycznego Kowna, izby gospodarki wiejskiej, kowieńskiego miejskiego samorządu, handlowo-przemysłowej i obszarnej izby, naczelnika powiatu kowieńskiego i innych). W najbliższym czasie wszystkie te materiały będą przewiezione do archiwum państwowego, do pomieszczenia klasztoru Pożajskiego. Oprócz zbierania materiałów oddział tajnych zbiorów Centralnego Archiwum Państwowego w Kownie przeprowadza pracę nad ujawnieniem z archiwalnych materiałów szpiegów, prowokatorów, pracowników tajnej i zewnętrznej³ policji, członków kontrrewolucyjnych partii i organizacji. W tę pracę zaangażowanych jest 9 ludzi w archiwum państwowym. W okresie od 12 września do 9 października 1940 r. wzięto na ewidencję: prowokatorów — 81 osób, niemieckich i polskich szpiegów 1622 osoby, współpracowników tajnej i zewnętrznej policji około — 2000 osób, wywiadowców tajnej policji 262 osoby, członków partii woldemarasowców — 1480 osób, członków polskich organizacji na Litwie — 1904 osoby, członków partii katolików i chrześcijańskich demokratów — 239 osób.

Do oddziałów operacyjnych NKWD LSRR zostały przesłane listy:

- 1) prowokatorów (81 osób),
- 2) niemieckich szpiegów (602 osoby),
- 3) polskich szpiegów (849 osób),
- 4) współpracowników tajnej policji (703 osoby),
- 5) odpowiedzialnych współpracowników zewnętrznej policji (600 osób),
- 6) wywiadowców tajnej policji (262 osoby).

Oprócz operacyjnego rozpracowania materiałów, oddział tajnych zbiorów Centralnego Państwowego Archiwum w Kownie przeprowadza dużą pracę informacyjną według zapotrzebowania organów NKWD.

W okresie od 8 września do 9 października do państwowego archiwum z organów NKWD napłynęło 2799 zapytań. Odpowiedzi na zapytania organów NKWD są wykonywane w przeciągu 1 doby.

Naczelnik Oddziału Archiwalnego NKWD LSRR (Normow)⁴

Kowno, 11 października 1940 r.

CAP RL, Fond R-756, Ap. 6, t. 126a, k. 19-21, maszynopis.

Nr 2.

1940, grudzień, 6 — *Raport naczelnika Oddziału Archiwalnego NKWD LSRR kpt. Normowa o wynikach przeglądu litewskich archiwów.*

Ścisłe tajne.

Sprawozdanie o stanie operacyjnego rozpracowania archiwalnych materiałów w oddziale tajnych zespołów Centralnego Państwowego Archiwum w Kownie.

W okresie od 15 sierpnia do 9 XI 1940 r. wprowadzono do ewidencji i posłano do 1 Specjalnego Oddziału [NKWD] spisy:

- prowokatorów — 81 ludzi
- niemieckich szpiegów — 700 ludzi
- polskich szpiegów — 1621 ludzi

³ Tak w oryginale, chodzi być może o policję mundurową.

⁴ Podpis odręczny obok maszynowego.

szpiclów tajnej policji — 293 ludzi
 współpracowników tajnej policji — 703 ludzi
 niemieckich organizatorów — 235 ludzi
 woldemarasowców — 1254 ludzi
 polskich szpiegów, zbiegłych z obozu internowanych — 358 ludzi
 członków polskich organizacji — 1610 ludzi
 pleczkajtiników — 534 ludzi
 katolików-demokratów — 400 ludzi
 nielegalnie przybyłych na Litwę — 300 ludzi
 odpowiedzialnych pracowników policji mundurowej — 600 ludzi.

W okresie od 10 listopada do 4 grudnia 1940 r. zostały sporządzone i posłane do 1 Specjalnego Oddziału NKWD LSRR informacje o:

niemieckich szpiegach — 76 ludzi
 prowokatorach — 14 ludzi
 pracownikach tajnej policji — 259 ludzi
 niemieckich organizatorach — 316 ludzi
 woldemarasowcach — 5 ludzi
 pleczkajtinikach — 121 ludzi.

Opóźnienie prac nad rozpracowaniem materiałów w ostatnim czasie spowodowane zostało tym, że wielu pracowników było zajętych przez szereg dni przejmowaniem materiałów wojskowych sądów i prokuratury, sądu apelacyjnego oraz doprowadzeniem do porządku tych materiałów. W najbliższym czasie w Państwowym Archiwum rozpracowywane będą materiały prokuratury sądu apelacyjnego i materiały departamentu tajnej policji, odnoszące się do terytorium okręgu Kłajpedy.

Naczelnik Oddziału Archiwalnego NKWD LSRR (Nornow)
 Kowno, 6 grudnia 1940 r.
 CA PRL, Fond R-756, ap. 6, t. 126a, k. 28.

Nr 3.

1941, styczeń, 30 — Raport naczelnika Oddziału Archiwalnego NKWD LSRR kpt. Normowa o wynikach przeglądu litewskich archiwów.

Ścisłe tajne.

Sprawozdanie

o stanie operacyjnego rozpracowania archiwalnych materiałów w oddziałach tajnych zespołów Centralnego Państwowego Archiwum w Kownie i w Wilnie i o informacyjnej pracy na potrzeby organów NKWD.

W okresie od 7 września [1940 r.] do 29 stycznia 1941 r. w oddziale tajnych zespołów Państwowego Archiwum w Kownie wprowadzono do ewidencji i posłano do operacyjnych oddziałów NKWD Litewskiej SRR spisy:

- 1) prowokatorów — 124 ludzi
- 2) sprzedawczyków — 65 ludzi
- 3) niemieckich szpiegów — 792 ludzi
- 4) pracowników tajnej policji — 1194 ludzi
- 5) szpiclów tajnej policji — 297 ludzi
- 6) polskich szpiegów — 1933 ludzi
- 7) szpiegów innych państw — 6 ludzi
- 8) niemieckich organizatorów — 1024 ludzi

- 9) woldemarasowców — 1259 ludzi
  - 10) pleczkajtinników — 655 ludzi
  - 11) polskich oficerów, zbiegłych z obozu internowanych — 358 ludzi
  - 12) członków polskich organizacji — 1610 ludzi
  - 13) odpowiedzialnych pracowników policji mundurowej — 600 ludzi
  - 14) katolików-demokratów — 400 ludzi
  - 15) nielegalnie przybyłych na Litwę — 300 ludzi
  - 16) atejteninków — 300 ludzi
  - 17) świadków, zeznających w sądach o pracy komunistów — 76 ludzi
- Razem 10.933 ludzi.

Do Wileńskiego Miejskiego Zarządu NKWD z oddziału tajnych zespołów Archiwum Państwowego w m. Wilnie posłano spisy 551 ludzi, wśród nich: prowokatorów 14 ludzi, sprzedawczyków — 115 ludzi, pracowników policji, walczących z partią komunistyczną — 196 ludzi, świadków, zeznających w sądach przeciw komunistom — 28 ludzi, szpiegów-sprzedawczyków, pracujących jako agenci sowieckiego wywiadu — 78 ludzi, policjantów uczestniczących w walce z agentami sowieckiego wywiadu — 72 ludzi.

Oprócz operacyjnego rozpracowywania materiałów Oddział Archiwalny i oddział tajnych zespołów Państwowego Archiwum w Kownie prowadzi olbrzymią robotę wyszukiwania informacji na potrzeby organów NKWD i KC WKP(b). Od 7 września [1940 r.] do 29 stycznia 1941 r. z organów NKWD i KC WKP(b) Litewskiej SRR przyszło 7.497 zapytań o 12.764 ludzi. Zapytania są realizowane w czasie nie dłuższym niż 2—3 doby.

Naczelnik Archiwalnego Oddziału NKWD Litewskiej SSR.

(Normow)⁵

30 stycznia 1941 r.

CAP RL, Fond R-756, Ap. 6, t. 126a, k. 52-52a, maszynopis.

Nr 4.

1941, luty, 6 — *Raport naczelnika Oddziału Archiwalnego NKWD LSRR kpt. Nornowa do ludowego komisarza NKWD LSRR st. mjr. Guzjaviciusa o pracy tegoż Oddziału.*

Ścisłe tajne

Do Ludowego Komisarza Spraw Wewnętrznych Litewskiej SRR Starszego Majora Bezpieczeństwa Państwowego tow. Guzjaviciusa

Kopia: Do Naczelnika Głównego Zarządu Archiwum NKWD ZSRR Majora Bezpieczeństwa Państwowego tow. Nikitińskiego⁶

Raport pisemny.

Wykonując dyrektywę Ludowego Komisarza Spraw Wewnętrznych Związku SRR — Generalnego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego tow. Berii Nr 288 z 28 listopada 1940 r., została przeprowadzona przez Oddział Archiwalny NKWD LSRR i przez archiwa państwowe w Kownie i w Wilnie wielka praca w celu zebrania materiałów dokumentalnych o pracy tajnej policji politycznej, różnorodnych faszystowskich partii i organizacji i innych wrogów narodu.

Do oddziału zbiorów tajnych Centralnego Archiwum Państwowego w Kownie zostały przyjęte materiały następujących likwidowanych instytucji i organizacji, mające znaczenie operacyjne dla organów NKWD:

⁵ Podpis odręczny obok maszynowego.

⁶ Obok prostokątna pieczęć w języku rosyjskim i litewskim: „Sekretariat NKWD, wplynęło 11 II 1941, No 1/2161”.

Departamentu tajnej policji, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Sądu Wojskowego, Izby Apelacyjnej, Prokuratury Izby Apelacyjnej, faszystowskich partii i organizacji i inne.

Po zebraniu archiwalnych materiałów archiwa państwowe przystąpiły do ewidencji elementu kontrrewolucyjnego, występującego w tych materiałach.

Zgodnie ze wskazówkami zastępcy Komisarza Ludowego Spraw Wewnętrznych LSRR tow. Gładkowa w Państwowym Archiwum w Kownie w pierwszej kolejności zaczęto przeprowadzać operacyjne rozpracowanie materiałów departamentu tajnej policji. Tą pracą zajętych było 7–8 ludzi. W rezultacie przeprowadzonej pracy wzięto na ewidencję elementy kontrrewolucyjne w następującej ilości:

- provokatorów — 124 osoby
- niemieckich szpiegów — 792 osoby
- współpracowników tajnej policji — 1194 osoby
- polskich szpiegów — 1621 osób
- odpowiedzialnych współpracowników zewnętrznej policji — 600 osób
- szpiegów innych państw — 6 osób
- woldemarininków — 1259 osób
- członków polskich organizacji — 1620 osób
- niemieckich organizatorów — 1024 osoby
- pleczkajtinków — 655 osób
- katolików-demokratów — 400 osób
- oficerów polskich, zbiegłych z obozu internowanych — 358 osób
- nielegalnie przybyłych na Litwę — 300 osób
- atejtininków — 300 osób.

Oprócz tych materiałów zostały rozpracowane przez grupę operacyjną Archiwum Państwowe-go w Kownie materiały Izby Apelacyjnej. Wg tych materiałów wzięto w ewidencję zdrajców, którzy ujawnili na procesach sądowych pracę i działalność partii komunistycznej (65 osób), świadków, zeznających w sądzie o pracy komunistów (76 osób).

Wykazy wyżej wymienionych osób zostały skierowane do oddziałów operacyjnych NKWD LSRR do wykorzystania operacyjnego.

W wileńskim Archiwum Państwowym zostały rozpracowane materiały Wileńskiego Sądu Okręgowego i Apelacyjnego.

W rezultacie przeprowadzonej pracy na ewidencję wzięto:

- provokatorów — 17 osób,
- zdrajców, którzy ujawnili na procesach sądowych pracę partii komunistycznej — 117 osób,
- urzędników policji, walczących z ruchem komunistycznym — 300 osób,
- świadków, którzy zeznawali na procesach sądowych o pracy komunistów — 28 osób,
- szpiegów-zdrajców, pracujących jako agenci radzieckiego wywiadu — 78 osób,
- policjantów, walczących przeciw agentom radzieckiego wywiadu — 72 osoby.

Listy tych osób zostały przekazane do Miejskiego Wileńskiego Zarządu NKWD Litewskiej SRR.

W najbliższym czasie grupa operacyjna Państwowego Archiwum w Kownie przystąpi do rozpracowania materiałów faszystowskich organizacji, towarzystw i partii (tautinków, szaulisów, Żelaznego Wilka, związku ochotników, jaunalietuwów i innych). Ewidencją członków organizacji faszystowskich Państwowe Archiwum w Kownie będzie zajmować się w ciągu całego tego roku.

W Wileńskim Archiwum Państwowym zamierzono prowadzić rozpracowanie materiałów zewnętrznej policji, które teraz doprowadza się do porządku.

Oprócz operacyjnego rozpracowania materiałów Oddział Archiwalny i państwowe archiwa NKWD LSRR przeprowadzają ogromną pracę, sporządzając operacyjne informacje na zamówienia organów NKWD i KC WKP(b). Ogółem w okresie od 7 września 1940 r. do 1 lutego 1941 r. do Oddziału Archiwalnego i archiwów państwowych napłynęło 7497 zapytań o 12764 osoby. Odpowiedzi na te zapytania wykonywano w ciągu 1—3 dni.

Naczelnik Oddziału Archiwalnego NKWD LSRR (W. Nornow)⁷

Kowno, 6 lutego 1941 r.

CAP RL, Fond R-756, Ap. 6, t. 136, k. 60-61, maszynopis.

Nr 5.

1941, czerwiec, 4 — Sprawozdanie naczelnika Oddziału Archiwalnego NKWD LSRR kpt. Nornowa do zastępcy ludowego komisarza NKWD LSRR kpt. Doncowa o przebiegu operacyjnego opracowania archiwalnych materiałów przejętych w Kownie i w Wilnie wraz z podaniem liczby ujawnionego w ten sposób „elementu antysowieckiego”.

Ścisłe tajne.

Do Zastępcy Ludowego Komisarza Spraw Wewnętrznych Litewskiej SRR

Kapitana Bezpieczeństwa Państwowego tow. Doncowa.

Raport pisemny

O przebiegu operacyjnego opracowania materiałów i informacyjnej pracy operacyjnej w Państwowych Archiwach NKWD LSRR w okresie od 1 stycznia 1941 r. do 1 czerwca 1941 r.

W ciągu minionych 5 miesięcy w Filii Centralnego Archiwum Państwowego w Kownie operacyjnemu opracowaniu poddano materiały następujących zbiorów: Departamentu Tajnej Policji, Wojennego Sądu Polowego, Wojennego Sądu, Centralnego Komitetu Tautinków.

Ogółem wzięto spośród nich na kartkową ewidencję 18.249 osób, na które istnieją kompromitujące materiały. Spośród nich odnotowano na listach 4.455 osób, na które [to osoby] materiały zostały wysłane do organów NKGB LSRR w celu realizacji operacyjnej.

Numer kolejny	Nazwa kategorii wykrytych osób	Wzięto na ewidencję kartkową	Spośród nich odnotowano na listach
1.	Niemieccy szpiedzy	40	19
2.	Polscy szpiedzy	43	61
3.	Prowokatorzy	26	3
4.	Wywiadowcy tajnej policji	29	19
5.	Współpracownicy tajnej policji	101	197
6.	Prawdomówni (zdrajcy)	92	4
7.	Niemieccy organizatorzy	376	—
8.	Trockiści	1	2
9.	Tautininki	15522	3158
10.	Oskarżyciele (świadkowie)	306	8

⁷ Podpis odręczny obok maszynowego.

Numer kolejny	Nazwa kategorii wykrytych osób	Wzięto na ewidencję kartkową	Spośród nich odnotowano na listach
11.	Woldemarininki	13	40
12.	Pleczkojteninki	788	790
13.	Socjal-rewolucjoności	18	20
14.	Socjaldemokraci	544	106
15.	Katolicy-demokraci	27	—
16.	Policjanci	110	—
17.	Monarchiści	1	—
18.	Narodnicy	22	—
19.	Polscy organizatorzy	17	—
20.	Sędziowie, osądzający komunistów	351	17
21.	Komuniści, proszący o ułaskawienie	11	11
22.	Szaulisi	19	—
23.	Nielegalnie przybyli na Litwę	17	—
Razem		18000	4457

Oprócz tej pracy Filia Centralnego Archiwum Państwowego w Kownie przeprowadza dużą pracę informacyjną na potrzeby organów NKWD, NKGB i KC KP(b) Litwy. Ogółem w tym okresie czasu napłynęły do Państwowego Archiwum zamówienia ze wskazanych organów na informacje o 13.475 osobach.

Według Wileńskiego Archiwum Państwowego w materiałach zbiorów Okręgowego i Apelacyjnego Sądu Wileńskiego i prokuratury przy Wileńskim Sądzie Okręgowym wykryto 2154 osoby, co do których istnieją kompromitujące dane. W tej liczbie:

Policjanci (uczestniczący w walce z organizacją komunistyczną i agentami wywiadu radzieckiego) — 1561 osób

Zdraycy (którzy przekazali dane o składzie i działalności organizacji komunistycznej) — 62 osoby

Świadkowie (świadczący na procesach przeciw komunistom) — 254 osoby

Agenci obcych wywiadów — 169 osób

Prowokatorzy — 8 osób

Agenci-zdraycy, pracujący w wywiadzie radzieckim — 65 osób

Konfidenci — 35 osób

Razem — 2154 osoby

Dane o każdej z tych osób zostały wpisane w karty ewidencyjne i były opisane w 38 spisach, z których jeden egzemplarz skierowano dla realizacji operacyjnej do Naczelnika Wileńskiego Miejskiego Zarządu NKWD, a jeden do GAU⁸ NKWD ZSRR.

⁸ Głównie Archiwalnoje Uprawlenie — Główny Zarząd Archiwów.

Oprócz tego Wileńskie Archiwum Państwowe wydało 348 tajnych informacji. Spośród nich pozytywnych (znaleziono świadectwa zamawiane) — 94, negatywnych — 254.

Całe opracowanie polskich materiałów i tajna praca informacyjna związana z nimi prowadzona jest w języku rosyjskim.

Należy zaznaczyć, że w związku z przeniesieniem pracowników archiwów do paszportyzacji⁹ i brakiem specjalnych środków, opracowanie materiałów operacyjnych w obecnym czasie uległo spowolnieniu.

Naczelnik Oddziału Archiwalnego NKWD Litewskiej SRR (Normow)

Wilno, 4 czerwca 1941 r.

CAP RL, Fond R-756, Ap. 6, t. 126a, k. 1-2, maszynopis.

---

⁹ Wydawanie radzieckich dowodów osobistych (paszportów) dotychczasowym mieszkańcom Litwy i przebywającym na jej terenie uchodźcom wojennym.